

Jaarplan 2022 GRID Grafisch Museum Groningen

Bij de aanvraag Cultuurnota 2021-2024 hebben we de volgende activiteiten onderscheiden:

Activiteit 1 Vaste collectie: behoud en beheer

- behoud en beheer van de vaste collectie
- verzamelen en aankopen van objecten met een uniek Gronings verhaal, zoals de inventaris van drukkerij H. N. Werkman

Activiteit 2 Presentatie

- presentatie van de vaste collectie
- organisatie van tijdelijke tentoonstellingen, gekoppeld aan de vaste collectie en de actualiteit

Activiteit 3 Workshops en arrangementen

- workshops grafische technieken voor een breed publiek
- beschikbaar stellen workshop ateliers en riso-studio voor gevorderd publiek

Activiteit 4 Erfgoededucatie

- erfgoededucatie voor basisonderwijs, voortgezet onderwijs, beroepsonderwijs en hoger onderwijs

Activiteit 5 Evenementen

- organisatie en deelname aan culturele evenementen

De plannen in het kader van deze activiteiten zijn erop gericht de opgaande lijn die het museum vanaf 2015 heeft weten te realiseren door te zetten naar de toekomst:

Activiteit 1 Het Plan van Aanpak voor de vaste collectie voorziet in de scholing medewerker Behoud en Beheer bij Erfgoedpartners, een herijking van de collectie, verdieping in de objectregistratie op basis van nader historisch onderzoek, het ontsluiten van de resultaten op de website collectiegroningen.nl en het verbeteren faciliteiten en klimaat in depot en museumruimtes. Ook formuleerden we de ambitie om de museumbibliotheek toegankelijk te maken voor de bezoekers.

Activiteit 1/2 In 2020 schreven we de eerste versie van het projectplan voor een vernieuwde inhoud en presentatie van het Groningse Grafisch Erfgoed, met als werktitel: **GRoningen In Druk**. We zijn in gesprek met een anoniem fonds dat overweegt de museale herinrichting financieel te steunen. In 2021 deden we een aanvraag bij het Mondriaanfonds voor de aanstelling van een medewerker Collectie. Deze aanvraag is gehonoreerd; de nieuwe medewerker treedt half oktober 2021 in dienst voor een periode van 18 maanden.

Activiteit 2 De komende jaren zetten we in grote lijnen ons tentoonstellingsbeleid voort. Gegeven ons beleid om de samenwerking te zoeken zal gekeken worden hoe met het toekomstige Museum aan de A, Forum, Storyworld inhoudelijk plannen kunnen worden ontwikkeld voor respectievelijk erfgoedtentoonstellingen en exposities over recente ontwikkelingen op het gebied van grafisch ontwerp, illustraties en nieuwe media. Met Storyworld hebben we in 2021 als eerste proeve van samenwerking een tentoonstelling op onze beide locaties georganiseerd. De samenwerking met de Stichting Best Verzorgde Boeken, die in 2021 tot stand kwam, continueren we graag.

Activiteit 3 en 4 Het activiteitenteam van GRID heeft de afgelopen jaren de workshops, de activiteiten en de erfgoededucatie op een goed niveau heeft gebracht. In de komende jaren blijven we daar op inzetten. Het aanbod gaat nog meer aansluiten bij de tijdelijke

tentoonstellingen. Daarnaast zoeken we de verbinding met andere disciplines, zoals poëzie en muziek. Onze ervaringen met de workshops Hebreeuwse, Arabische en Georgische letters smaken naar meer. Dit aanbod zou in 2021 worden verdiept en vaker worden aangeboden. Door de langdurige sluiting vanwege COVID-19 kunnen we hiervan pas in 2022 meer werk maken. Voor kleinere groepen is in 2021 een workshop riso-print ontwikkeld. Deze rollen we in 2022 verder uit. De twee ateliers worden intensief gebruikt voor workshops en de erfgoededucatie. Bovendien konden we in 2021 ons plan voor een Museumdrukkerij op wielen uitvoeren, waarmee we met ons erfgoed- en workshopaanbod naar scholen, wijkcentra en instellingen kunnen (ouderen bv), zowel in Stad als Ommeland. Door een bijdrage van de provincie kunnen we daar in 2022 enkele nieuwe doelgroepen aan toevoegen, namelijk instellingen voor Jeugdzorg en Verslavingszorg. Nieuw in 2021 zou onze deelname zijn aan het project *Stap op de rode loper*, dat leerlingen uit het VMBO (stad en provincie) in aanraking brengt met literatuur en (druk)kunst. Helaas moest het evenement geannuleerd worden; in 2022 stappen we alsnog in.

Toelichting op de begroting

Vorig jaar werd duidelijk dat een deel van de plannen niet gerealiseerd zou kunnen worden door: het vervallen van de jaarlijkse steun door een anoniem fonds (-25.000); de lager uitvallende inkomsten uit subsidies, namelijk 80.500 i.p.v. 130.000 (-49.500) en de vanwege Corona tegenvallende inkomsten uit entree, workshops en winkel, die deels gecompenseerd worden, deels ook niet. Door geen ophogingen te realiseren voor de posten huisvesting, personeel en marketing/communicatie, substantiële inverdieneffecten op onze projecten, bijdragen van het Kickstartfonds, een correctie op de Cultuurnota en COVID-steun verwachten we het gat in de begroting 2021 (- € 16.500) te kunnen terugbrengen tot bijna 0. In 2022 kunnen we door steun van het Mondriaanfonds alsnog eerder geschrapte plannen oppakken, met name op het gebied van collectiebeleid. Een correctie op de Cultuurnota en een gemaakte COVID-voorziening 2022 voor nog achterblijvende publieksinkomsten maken dat we onze reserves niet hoeven aan te spreken om het voorziene tekort op te vangen.

Activiteiten en strategische lijnen

Hieronder staan de geplande activiteiten 2021 op een rij. Anders dan vorig jaar staan nog maar een paar activiteiten geel gemarkeerd omdat ze geen doorgang kunnen vinden. We kunnen daarmee voldoen aan de vier strategische lijnen.

Een sterke basis

GRID heeft de afgelopen jaren met haar financiële rapportages en jaarplannen zorggedragen voor transparantie ten aanzien van de bedrijfsvoering. Daarnaast hebben we gewerkt aan een duidelijke koers: GRID is een erfgoedmuseum dat bezoekers het grafisch erfgoed passief én actief laat ervaren. Het museum doet dat met een unieke, Groningse collectie, die in 2019 versterkt is met de aankoop van de inventaris drukkerij H.N. Werkman. Met de vernieuwde presentatie van deze deelcollectie en het wetenschappelijk onderzoek dat ernaar wordt verricht (2020-2023) kan het museum uitgroeien tot een culturele instelling met landelijke allure.

Op Europees niveau spannen erfgoedinstellingen zich momenteel in voor de erkenning van de drukkunst als immaterieel erfgoed. De eerste stap, de bijschrijving van de drukkunst in het immaterieel erfgoedregister, is in 2021 voorbereid. De aanvraag en het borgingsplan

worden naar verwachting in november 2021 goedgekeurd door het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland. GRID participeert actief in deze trajecten. In ons eigen museum draagt het gevarieerde aanbod van workshops grafische technieken bij aan het behoud van de drukkunst.

GRID heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een levendig erfgoedmuseum dat midden in de samenleving staat en gezien wordt:

- GRID zit op een plek midden in de stad, daar waar het gebeurt, en sluit aan bij wat er gebeurt.
- GRID organiseert en neemt deel aan tal van evenementen.
- Als vrijwilligersorganisatie biedt GRID veel mensen een plek waar ze erkend worden in hun mogelijkheden, begrip vinden voor hun beperkingen en stimulans zich te ontwikkelen.
- Diverse fondsen hebben de afgelopen jaren onze projecten financieel gesteund. Daardoor konden we onderscheidende tentoonstellingen maken.
- Last but not least: de bezoekersaantallen zijn de afgelopen jaren gegroeid van 9.250 (2016), naar 9.800 (2017) en 11.225 (2018) tot 15.000 (2019). Hoe snel na het afschaffen van de coronamaatregelen we terug kunnen zijn op het oude niveau is lastig te bepalen. In de begroting van 2022 gaan we uit van 70% van het niveau 2019. We benaderen in ieder geval actief onze vaste klanten, zoals scholen en BSO.

Samenleven met cultuur

GRID richt zich met de presentatie van de vaste collectie, de exposities en de activiteiten op alle lagen van de bevolking. Het expositieprogramma loopt van historische thema's zoals De Bosatlas, tot eigentijdse grafische kunst en ontwerp. De komende jaren verbreden we dit nog verder tot aanbod voor (en door) nieuwe Nederlanders en bezoekers met een visuele beperking. Nu de versoepelingen een feit zijn pakken we graag met Bij Vrijdag en Stichting De Vrolijkheid de activiteiten voor asielzoekerskinderen weer op. Daarbij kan de museumdrukkerij op wielen worden ingezet.

Ook de erfgoededucatie kent een breed spectrum: van kortdurende rondleidingen en activiteiten voor de BSO tot en met verdiepende rondleidingen en workshops op maat voor basis-, voortgezet- en beroepsonderwijs. Met de De Graafschool hebben we aanbod ontwikkeld voor het Speciaal Onderwijs; leerlingen van deze school lopen ook stage in GRID. In samenwerking met Kunst en Cultuur Groningen/Drenthe ontwikkelen we initiatieven voor het VMBO. Zodra de scholen weer functioneren als voorheen, gaan we dit verder concretiseren. Onze deelname aan het project Stap op de rode loper, dat VMBO-leerlingen in aanraking brengt met literatuur en kunst, is door corona helaas vertraagd. In 2022 hopen we daarmee te starten. In 2021 hebben we samen met Noorderpoort een educatief aanbod ontwikkeld voor de eerstejaars Mediavormgeving. Het is de bedoeling dat dit aanbod een vaste plek in het curriculum krijgt.

De vrijwilligers van GRID spelen een actieve rol in de overdracht van de verhalen rond de grafische collectie. Daarnaast is een deel van hen onmisbaar voor de instandhouding van de drukkunst als immaterieel erfgoed. Bij een deel van hen is technische kennis over de persen en andere drukkersmaterialen aanwezig, anderen dragen de grafische technieken op een toegankelijke wijze over op het publiek. We zijn gestart met het documenteren van de aanwezige kennis en kunde, en gaan daar de komende jaren mee door! We hebben hiervoor

ook goede contacten gelegd met de grafische bedrijven in stad en provincie.

Met onze aandacht voor heden en verleden van typografie en beeldtaal, de betekenis van het vrije woord, de grafische industrie en de drukpersen, ziet GRID kansen om de komende jaren aanbod en activiteiten te ontwikkelen rond de thema's vrijheid van meningsuiting en mediawijsheid. De provincie-brede manifestatie *Bitterzoet Erfgoed* biedt daartoe een prachtige aanleiding.

Overal cultuur

GRID is vrij gebonden aan de centrale locatie. Met drukpersen kun je nu eenmaal niet makkelijk op pad. Toch is GRID aanwezig op drukbezochte evenementen in de Groninger cultuuragenda, zoals Eurosonic en Noorderzon. Voor die gelegenheden bedenken we speciale activiteiten. Verder sluiten we met ons programma aan bij tal van culturele activiteiten: Kinderboekenweek, Maand van de geschiedenis, Poëziemarathon. In 2021 ontwikkelden we bovendien onze Museumdrukkerij op wielen, waarmee we naar scholen, wijkgebouwen, verzorgingsinstellingen, jeugdzorginstellingen en instellingen voor verslavingszorg kunnen. We werken daarin samen met bijvoorbeeld de stadsdichter.

Thuis in Groningen

De collectie van GRID is grotendeels afkomstig uit Groningen, zowel provincie als stad: van de persen en het archief van drukkerij Mulder uit Oude Pekela, tot en met de inventaris drukkerij van de beroemde drukker-kunstenaar H.N. Werkman. Met het project GRoningen In Druk brengen we de overdracht en beleving van de verhalen rond onze collectie de komende jaren op een hoger plan. De onderwerpen voor de tijdelijke tentoonstellingen haken op deze collectie aan; daarbij leggen we regelmatig het accent op Groningen, zowel provincie als stad. Voorbeelden uit de afgelopen jaren zijn 'Papier ontvouwd. Groningers en hun papier', 'De Bosatlas. De kunst van het weglaten', 'Boeken Binden. 30 jaar Atelier Wim Gremmen' en 'Werkman werkt door' op het programma. Ook de erfgoededucatie kent een Groningse invalshoek, zoals in het programma voor de bovenbouw van het basisonderwijs Vervolg en Vrijheid. Toen en Nu. Daarin staan centraal het Joodse leven in de Folklingestraat en het drukken in oorlogstijd. Voor het realiseren van deze projecten en activiteiten werken we samen met onder meer de Groninger Archieven, het Veenkoloniaal Museum, de Rijksuniversiteit, de Synagoge, Groningse (basis)scholen en grafische bedrijven uit de regio. Bij de tentoonstelling in het kader van *Bitterzoet Erfgoed* betrekken we lokale actiegroepen zoals Black Ladies of Groningen en Women's March Groningen.

Overzicht activiteiten en plannen bedrijfsvoering

Activiteiten	2022
Activiteit 1 Vaste collectie: behoud en beheer	<ul style="list-style-type: none">• Scholing medewerker Behoud en Beheer• Indeling collectie• Verdieping objectregistratie• Aanvullen collectiegroningen.nl• Verbeteren faciliteiten en klimaat in depot en museumruimtes• Ontsluiten bibliotheek voor bezoekers• Kunsthistorisch onderzoek naar het drukkersmateriaal van Werkman in relatie tot zijn drukker-kunstenaarschap (met publicatie)
Activiteit 1 Vaste collectie:	Afstoten D-stukken (indeling Rijksdienst Cultureel Erfgoed), volgens LAMOprocedure

verzamelen	
Activiteit 2 Presentatie: vaste collectie:	<ul style="list-style-type: none"> • GRoningen In Druk: fondsenwerving • GRoningen In Druk: onderzoek, verhalen (presentatie en herinrichting volgen in 2023 2n 2024)
Activiteit 2 Presentatie: exposities	<p>1 grote, 2 kleine exposities, waarvan één i.s.m. Groninger Museum, Noordelijk Scheepvaartmuseum, Universiteitsmuseum of Storyworld.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hans Kresse (i.s.m. Storyworld) • Expositie in het kader van het provinciebrede project <i>Bitterzoet Erfgoed</i> • Expositie <i>Best Verzorgde Boeken</i> • Twee tentoonstellingen (nader te bepalen) • Expositiebeleidsplan afronden
Activiteit 3 Workshops en arrangementen	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen workshops typografie (vreemde talen) • Ontwikkelen workshops in het kader van <i>Bitterzoet Erfgoed</i> • Uitvoering Museumdrukkerij op wielen – stad en provincie – scholen (zie onder), verzorgingsinstellingen, wijken, jeugdzorginstellingen en instelling verslavingszorg • Randprogramma bij exposities • Voortzetting weekend workshops en groepsbezoek
Activiteit 3 Riso-studio	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering plan • Evaluatie en bijstellen plan
Activiteit 4 Erfgoededucatie	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren nieuw aanbod BO • Evalueren en bijstellen aanbod BO • Deelname Stap op de rode loper – literatuur en beeldende kunst voor VMBO • Voortzetting Cultuursafari VMBO (samen met onder meer Groninger Museum, Vrijdag) • Verdieping aanbod erfgoededucatie VO, VMBO • Pilot met Noorderpoort (GRID in curriculum eerstejaars Mediavormgeving) evalueren en aanpassen
Activiteit 5 Evenementen	<ul style="list-style-type: none"> • ESNS Art • Poëziemarathon • KEI • Noorderzon • Museumnacht, 6de editie • EXPoost

Bedrijfsvoering	2022
Samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> • Voortzetting samenwerking bestaande partners. • Voortzetten samenwerking met Storyworld, • concretiseren samenwerking met Forum en FabLab • Concretiseren toekomstige samenwerking HOP • Verdiepen samenwerking Vrijdag en Noordwoord.
Personeel	<ul style="list-style-type: none"> • Scholing en begeleiding zaalmedewerkers. Groningen In Druk • Scholing medewerker Behoud en Beheer • Vanaf 1/1/2021: uitbreiding met 0,5 fte (MarCom).
MarCom	<ul style="list-style-type: none"> • Aantrekken professional MarCom 0,5 fte • MarCom beleidsplan 2021-2024 • Uitvoeren MarCombeleid
Huisvesting	<ul style="list-style-type: none"> • Realiseren extra depot ruimte • Vanaf 1/1/2021: meer ruimte huren – huisvesting backoffice en bibliotheek
Winkelverkoop	Uitbreiden aanbod met producten uit eigen huis en Groninger ontwerpers